

Радничке Новине

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

УРЕДНИШТВО
И
АДМИНИСТРАЦИЈА
НАЛАЗИ СЕ
У ШТАМПАРИЈИ
„ГУТЕНБЕРГ“

Број 5 пара

Излазе сваки дан

ПОВОДОМ ЈЕДНЕ УРЕДБЕ

На Нову Годину *Српске Новине* су објавиле *Уредбу о војној дисциплини*, којом се замењује она од 1896. године.

Јако пада у очи да се Дисциплинска Уредба мења у најнередовнијем стању, у време рата, без стварне потребе, чак и без војне потребе, пошто је у *рати* њезина примена више него минимална. Ако је стара Уредба непотпуна или рђава, онда је њу, која је донесена у *мирно доба*, требало мењати такође *кад мир наступи*.

Али, изгледа да је промена *намерно* извршена баш у времену кад је сва пажња јавности сконцентрирана онамо где се решава смрт и живот стотина иљада људи и судбина читавог једног народа. Господа милитарци су држали да је то најзгоднији моменат кад могу, без ларме и протеста од стране јавности, протурити једну Уредбу која ће као закон важити *а која има одредбе противне и закону и Уставу*.

Немамо ни времена ни простора да говоримо о злој пракси да се Уредбама даје карактер што га закони треба да имају и да се, мимо Народну Скупштину, доносе прописи, пружа неке власти, додељују неке дужности и одређују казне — све ствари које *безусловно* спадају у компетенцију Народне Скупштине, — као што нам је немогуће да ограничен простор нашега листа закрчимо детаљном критиком целе Уредбе. Ипак се морамо задржати на трима одредбама, јер оне најочитије показују колико је ова Дисциплинска Уредба сурова, незаконита и неуставна.

* * *

Њоме се, на пример, прописује: да ће се *војно-дисциплински* кажњавати 1) ратни таоци, 2) радници на војним пословима, 3) продавци животних намирница и 4) грађани кад путем јавности износе прилике, радње и догађаје који су се дешавали док су они били на војничким скуповима и вежбањима.

Пре свега, *таоштво* је данас и аномалија и крајна злоупотреба бруталне снаге. *Негда* је оно, у другим социјалним односима, било разумљиво. У првобитном друштву, на пример, у коме је, при заједничкој својини и заједничком прибирању средстава за живот, *сваки појединац представљао вредност за заједницу*. Ако би једно племе узело некога у

таоце из другог племена, дотично би племе о њему морало водити рачуна, јер му представља *потребну* радну снагу без које се трпи уштрба. У античком друштву би се породица господара бринула за једног свог члана узетог у таоце. У феудалном друштву би племић водио рачуна о једном свом члану који је у таоце пао, па би се у поступцима својим опредељивао према њуди завојевача и своје потчињеном становништву — не само себрима и отроцима, већ и проијарима, баштинцима, соколарима, крајишницима и т. д. — прописивао једно стриктно и *обавезно* држање које би одговарало захтевима нападача и најзиге гарантовало живот ономе или онима који су у таоштво узети. *Данас*, пак, у капиталистичком друштву, код приватне својине и социјалних односа у којима се о индивидуи не води брига, таоштво је аномалија, глупост, крајна злоупотреба бруталне силе: за онога грађанина, који се у таоштво узме, *нико* данас не брине осем његова породица, *а она није у стању да нападачу загарантује оно, што би он хтео*. Један прост пример ће нам то осветлити. Аустријанци су, при свом наступању, узимали, по селима и варошима, поједине наше суграђане у таоце с изјавом: да ће бити побити ако би им се што од кога учинило. А шта су ти људи криви да плате главама ако би се који самовољник или егзалтирани човек нашао да пуца на аустријске војнике, да поквари мост, да запали магацин, сењак и т. д.? *Да таоци* одговарају за поступке *других* потребан је, у првом реду, услов: да они чине *нераскидну* заједницу као што је постојала у првобитном друштву, или да је породица, из које је талац узет, у *положају да безусловно заповеда свима који су настаниени на тој области*, као што је било у античком и феудалном друштву. Данас не постоји ни један ни други услов, напротив, постоје услови по којима се појединци безобзирно жртвују за циљеве често пута директно супротне њиховим интересима. Заводити таоштво у *такво* друштву најбездушнијег индивидуализма — прави је злочиначки апсурд. Што га одржава Аустрија, која још није изишла из традиције и духовне тортуре феудализма, још се може и разумети, али да га прихвати и Србија која је поникла из једне *револуције противу феудализма* — то се

ни разумети ни одобрити не може. Она не треба и она *не сме* уводити тај заостатак из феудалног доба, а да не осрамоти своју дичну, величанствену и дивљења достојну револуцију.

А што се тиче војно-дисциплинског кажњавања оне три категорије наших грађана — то је директно противно Уставу. Грађанима могу судити и казне изрицати само *грађанске власти*. А и грађанске власти могу изрицати казне само које су *законом* изриком и пре учињене кривице *унапред* прописане. Казне, прописане *Уредбама*, не могу се изрицати, не могу бар над *грађанима*.

Изгледа да је ова Уредба и мењања поглавито ради тога да се *насилно*, противу Устава, пропису казне за грађане, у првом реду за *раднике*, који се, на овај начин, желе подвргнути милитаристичкој самовољи као *продавци есаја* (радне снаге), као чланови једне друштвене *класе*, као *политички људи*. Уставом и законом је њима гарантовано да се могу *слободно* опредељавати у продаји своје радне снаге; овом Уредбом им се то право *слишава*. А да им се доводи у питање и право коалиције и економске борбе, гарантоване законом о радњама, као и уставно право *слободног политичког* опредељивања — више је него јасно. Противу тога милитаристичког потлачавања радника и као *радника* и као *грађана* ми морамо подићи најенергичнији протест и захтевати да се та злоупотреба, учињена овом Уредбом, *сме* ста повуче.

Војно-дисциплинско кажњавање *грађана* „кад путем јавности износе прилике, радње и догађаје који су се дешавали док су они били на војничким скуповима и вежбама“, директно је противно Уставу, јер, за кривице учињене било путем *штампе*, било путем *збора*, надлежан је *једино* грађански суд. Никако и ни у ком случају солдатека. А Устав се не може уништавати једном Уредбом ради тога да се *злоупотребе* милитараца сачувају од критике. Та је критика баш потребна, а могу је, *успешно* и *с пуном познавањем предмета и детаља*, вршити само они грађани који су били *непосредни очевидци* на војничким скуповима и вежбањима. Јавни је, општи је интерес да се то право, гарантовано Уставом, *потпуно* обезбеди и да његова употреба *ничим* не буде сметана.

НА БРЗУ РУКУ

Дестилисано Хришћанство

Има један ђой у некој овдашњој болници који даје разрешницу болесним и рањеним војницима да се причесте и ако су мрсиле. Давање разрешнице он правда шиме што су војници на други начин извршили богоугодно дело: што су убијали Швабе.

Ето то је модернизиранио и дестилисано Хришћанство. Последица: то је добро дело; убијати човека — то је још боље...

АНКЕТА „МИРА“

Шта каже Таке Јонеско

Софијски лист *Мир* публикује једну изјаву Таке Јонеска.

Пошто је рекао да данашња неутралност Румуније неће бити вечита, Таке Јонеско је додао:

„Могу вам рећи, и то позитивно, да Бугарска није учинила неопростиву грешку па напала Србију и Грчку, и то баш у моменту када је руски цар нудио своју арбитражу, цар би био решио питање много повољније за Бугарску него што се то мисли у Софији.

„Забележите још да ја то говорим ствар коју знам сасвим сигурно и да то није моје нагађање“.

Што се тиче концесија које Бугарска тражи, Таке Јонеско мисли да би те концесије, у једној извесној мери, могле дати Румунија и Србија, али да он не зна шта би ту Грчка имала да уступа.

Србија и Бугарска

Изјава кнеза Трубецкога

Бугарски лист „Дневник“ пише како је кнез Трубецки, руски посланик у Србији, изјавио једном дипломату да је задатак његове мисије измирење Бугарске и Србије на тај начин што ће се повраћити у животи уговор од 1912.

Кнез Трубецки није порицао да у овом тренутку налази на велике тежкоће. Али ипак он је изјавио своју наду да ће се прилике променили и да ће праведни захтеви Бугара бити задовољени. Видећемо колико у свему овоме има истине.

НЕМАЧКА СВИРЕПСТВА

Руски протест

Министарство Иностранних Дела упутило је вербалну ноту шпанској амбасади у Петрограду са молбом, да је званично саопшти немачкој и аустријској влади.

Наводећи многобројна сведочанства руских војника, у ноти се тврди, да су Немци веома често убијали руске рањенике на бојном пољу; злочини су извршени на очи самих руских војника, који су се повлачили са бојишта. Руски рањеници су обично хладно и методски убијани после борбе, о чему извештавају они, који су се измакли у истовременом масакру мрској смрти.

Ова недела отежавају неколики свирепи случајеви онакававања жртава. 16 августа пађена су у Фридриху два тела кирасирских официра са очима ископанним бајонетом. Немачки болничари такође су у више случајева показали сличну свирепост, убијајући руске рањенике

из револвера. Руски заробљеници су у више прилика стрељани. Немачке и аустријске трупе са нарочитом свирепишћу гоне козачке заробљенике. У ноћи се даље наводи наредба командира кирасирског ескадрона, фон Модејског, који наређује да се обесе сви Козаци. Према тој заповести обешена су два несрећна Козака.

Према причању пољских сељака, један је козак жив спаљен 18 септембра у селу Сенки, у губернији Сувалки. Један руски ђенерал извештава, да су Немци стрељали у Радоми у половини октобра једног официра и четири Козака; један Козак је обешен код Рачки; четири су Аустријанци стрељали код Монастирска. 12 октобра убијен је бајонетом у Тапиловци козак Жидков, заробљен код Сувалке. Становници немачких вароши нападали су издајнички руске трупе, пуцајући на њих кроз прозоре и са кровова кућа.

Понашање Немаца и Аустријанаца у заузетим местима према руском грађанском становништву из основа је противно одредбама хашке конвенције од 1907 г.

Пруски командант Калиша, Прајскер, нередито је 22 јула да се неки становници по вароши стрељају, и то неки из побуда, које морају свакога да буне, а неки без икаквих разлога, једино у циљу панике и да би застрашио становништво. Два пруска драгона су 31 јула убили католичког свештеника Песиса у селу Коники у губернији Сувалки, пошто су га претходно вређали и злостављали, о чему сведочи други католички свештеник Стримовић, који је успео да побегне. 28 јула Пруси су убили стражара Авакумова, пребивши му руку и распоривши трбух. Противно садашњем међународном праву, представници немачке и аустријске војне власти су у Макову, подолска губернија, силовали многе младе жене и девојке, и злостављали становништво, нарочито свештенике, у намери да им изнуде обавештења о руској војсци.

Утврђено је лекарским извештајима, фотографијама рана и пушчаних зрна, да су Аустријанци много пута употребљавали експлозивна зрна. У том погледу нема никакве сумње. Наше трупе, пошто су заузеле село Созеники и Немиров, нашле су тамо 10.000 експлозивних зрна, по којима се маркама очигледно види да произлазе из аустријских фабрика. Наше трупе код Пшемисла заплениле два митраљеза са таквим зрнима у кајишу.

У додатку ноћи се наводе изјаве два официра из једне заробљене аустријске групе, који протестују пред својом сопственом владом против употребе аустријских пушчаних зрна, које називају „естерајхише ајншус патроне“, која имају карактер зрна дум-дум.

Немци и Аустријанци су православне и католичке цркве у Прајевцу, Красној, Тополени, Конску и Кјелцу оскрнавили, загадили и опљачкали. Званични документи утврђују до очигледности да су немачке и аустријске трупе много пута повредиле женевску конвенцију од 1906 године.

Начин на који је немачки санитарски персонал поступао са руским рањеницима изложен је у извештају Др. Звезингера од 22 новембра. Из тога извештаја излази, да немачке власти нису водиле никаквог рачуна о конвенцијама, које штите санитарско особље, рањенике и болеснике непријатељеве, као поштовање према Црвеном Крсту и рањеницима за време непријатељства. Примећено је, да су Немци много пута прибегавали издајству, обмањујући наше трупе белим заставама и осталим знацима за предају.

У додатку ноћи се још наводе искази руских рањеника, извештаји руских војника и грађанских власти, изјаве заробљених официра, фотографије експлозивних пушчаних зрна и т. д.

ВОЈНЕ НАБАВКЕ

Иза лиферантских и комисијских кулиса

Ми смо већ толико пута дизали глас противу рђавог и штетног начина на који се врше војне набавке. И требало је да се открије ова ужасна афера са румунским опанцима па тек онда да се и јавност и Народна Скупштина заинтересује овим питањем.

Али господа у Економском Оде-

љењу Министарства Војног као да ни за то не хају, већ се продужава исти систем који нам је нанео толике штете. Наводимо само неколико примера.

Један лиферант искључен је из лицитације до краја 1915. год.; али се ипак њему дају лиферације и капом и шаком: и месо и маст и брашно, просто све што зажели. Да би ствар добила патриотску форму, он подиже некакву бараку и „поклања“ сиротињи некакве хлебове те тако поред богатог ћара, он добија још и јавно признање!

Добар део војске оскудева у шињелима и зимском оделу, а међутим Економско Одељење постарало се за хитну набавку летњег одела, и пошто је некакав солунски Јеврејин имао на расположењу таквог одела, то је расписан конкурс — чујте како:

Набавка у року од 10 — десет дана за испоруку 350 пари летњег одела!

У Народној Скупштини подиже се читава бура против румунских опанака, па ипак се у Економском Одељењу виђају и овога пута некакве мустре румунског опанка!

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

СИНОЊНИ ТЕЛЕГРАМИ

Гоњење разбијених Турака

Петроград, 5. јануара. — Генералштаб кавкаске војске саопштава: Настављамо гоњење турске војске коју смо разбили код Караурган. У дводневној битки код Остипа (?) разбили смо делове 32 турске дивизије, који су се нагло повукли са великим губитцима, оставивши нам два митраљеза са опремом. Заробили смо официре и много аскера. Турци су имали 300 само погинулих и посечених сабљом у коњичком нападу једног нашег сибирског козачког пука. На осталим фронтovima су вођене само незнатне борбе.

Руси потопили један турски пароброд

Петроград, 5. јануара. — Јављају из Севастопоља, да су руски торпиљери ушли у синопски залив и да су у њему потопили пароброд „Мерцес“ и три једрилице. Људство са брода је спасено.

На француском бојишту

Париз, 5. јануара. — Званично. — Одбили смо 4. јануара два немачка напада северо-источно од Вика на реци Ену. На соасонском и ренском сектору нема никакве промене. У области Перта смо веома успешно тукли артиљеријском ватром непријатељске позиције. Немачки напади у Аргони на коти 263 (западно од Бурвилера) нису имали никаквог резултата. Заузеле смо неколико немачких пољских утврђења северо-западно од Понт-а-Мусона. Непријатељ је бомбардовао Тан, не постигавши никакве озбиљне резултате.

Док се Европа коље за рачун Енглеске, ова узима једну по једну колонију

Лондон, 4 јануара. Званично. — Царске трупе јужноафричког савеза заузеле су 1 јануара Свакопмунд (немачка Африка). Енглески губитци су 2 погинула и 1 рањен.

И тако редом. Ми питамо, докле ће то овако? Има ли овоме излаза? Ми мислимо да је крајње време да се по свима овим стварима затражи рачун од онога ко руководи пословима око ових набавка, јер риба с главе смрди.

ИЗ ДАНА У ДАН

Исправка Прес-Бироа. У јучерашњем другом извештају, а у телеграму из Петрограда, погрешно се на једном месту каже: дв су руске предње трупе освојиле на јуриш карпатски превој Кирилабаба, који води у Ердељ (пуг из Кимполунга у Мармарош Сигет), а то место треба да гласи овако: „У Буковини су наше предње трупе освојиле на јуриш карпатски превој Кирилабаба, који се налази на граници ердељској, а на путу који води из Кимполунга у Мармарош Сигет“.

Прилози за Србију. Јављају нам из Атине, да је иницијативом госпође тамошњег руског посланика, састављен одбор госпођа, виђених гркиња, за прикупљање прилога за српске ратнике. Одбор је већ прикупио прилоге и данас је отпратио за Србију, преко нашег консулата у Солуну, 72 сандука разних ствари.

Опет земљотрес

Беч, 4 јануара. — Из Сора јављају да се тамо осетио прошле ноћи нов земљотрес. Становништво је мирно (Кор. Биро).

И Бугарска се култивише

Софија, 4 јануара. — Данас по подне било је отварање бугарске Војне Академије у присуству Краља, министара, генерала, ректора Универзитета и т. д. Војна Академија је нова установа у Бугарској (Бугарска Агенција).

Белгијанци се враћају из Холандије

Беч, 4 јануара. — Јављају из Базела, према „Базелер Нихрихтен“, да је белгијски посланик, вративши се из Холандије, казао, да се у први мах склонило у Холандији 900000 Белгијанаца, по том се тај број спустио на 200000; око 500000 вратиће се у Белгију.

Делимичне борбе између Руса и Немаца

Петроград, 5. јануара. — Званично. — 4. јануара смо извршили на левој обали Висле ноћни противнапад и повратили смо један ров у околини села Гумина, који је непријатељ јуче освојио и на тај начин успоставили смо опет пређашњу ситуацију. Сви Немци, који су бранили тај ров, уништени су. Непријатељеви покушаји, да нас два пут нападају и да преузме офанзиву на фронту Гулки—Висука спречени су на време благодарени рефлекторима. Непријатеља смо растерали нашом ватром.

У источној области Пјотркова наша је артиљерија уништила један немачки блиндиран аутомобил.

Нови немачки покушаји, да бомбардују Тарнов из топова великог калибра, спречени су ватром наше артиљерије.

На осталим фронтovima није се догодило ништа значајније.

ЈУТРОШЊИ ТЕЛЕГРАМИ

Турци и даље беже

Петроград, 6. јануара. — Службено. Гоњење турске војске наставља се и ми успешно терамо непријатеља из земље у пределу Трансчорока. Преко дана 5 јануара заузеле смо село Suidrevati и позиције на Султан Селим, наневши непријатељу знатних губитака.

Борбе авијатичара

Петроград, 4. јануара. — Јављају из Париза да су француски авијатичари одбили напад два немачка аероплана код Grecy en Valois.

Конференција социјалиста неутралних земаља

Копенхаген, 4 јануара. — Јуче је отворена међународна конференција социјалиста за мир. Били су присутни представници Данске, Шведске, Норвешке и Холандије. Конференција је решила, да се из ради нарочити протокол, који ће се предати Међународном бироу после рата.

Земљотрес у Италији

Рим, 4. јануара. — Агенција Стефани јавља да је у Тита Дукале, у крају Чинголоне, погинуло од земљотреса 2. јануара 450 људи и много лица рањено. До сада је дошло у Рим 4500 одбеглица, од којих 2500 рањених приликом земљотреса.

„Трибуна“ сазнаје да је село Кастрентово, са 500 становника, разорено. То је исто било и са селом Канистре. У Капистрело има преко 200 жртава.

Маџари покрећу све снаге

Париз, 6. јануара. — Јављају из Будим-Пеште да су класе ландштурма од 1875 до 1881 позване под заставу.

Резултат досадашњих операција

Петроград, 6. јануара. — По службеној белешки коју објављује Хавасова Агенција извршен је преглед војничких операција и набрајају се ова важна факта:

1) Постигнуће успеха на Изеру, где су Французи заузеле широк прелаз са ону страну реке;

2) Офанзива успешно отпочета од Соасона била је задржана надолажењем Ена, који је однео три моста и спречио да наши добију појачања те су се услед тога морали повући услед снажног напада непријатељевог;

3) Напредовање у пределу Перта где су противнапади непријатељеви остали без успеха;

4) Неуспех немачки у Аргони;

5) Успех у горњем Алзасу.

Преко 33.000 жртава

Париз, 6. јануара. — Јављају из Рима да је престојница јуна рањеника, жртва земљотреса. Број мртвих прелазе 33.000.

О Г Л А С И

Ко би шта знао о Владимиру Арсићу редову 2 батерије III дивизиона Дунав, арт. пука II позива, моли се да јави Ангелини Арсић у кући браће Цветковића каф. у Лесковац.

Милован Миловановић пешад. потпоручник рањеник у окружној болници соба бр. 5 моли сваког оног да му јави ко зна у којој је болници нишкој и од које болести лежи његов брат Сава Миловановић редов из Баточине Шумад. див. 1 поз. на горњу адресу.

Моле се другови и пријатељи који што знају за Љубомира Солујића кадровца из X пука рођеног 1893 год. да јаве Крсти Марковићу електричару Ужнице.